

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Naša in tuja šolska politika.

Postopanje jugoslovanskega, italijanskega, avstrijskega in madžarskega ministra prosvete proti narodnim manjšinam.

Ministrstvo prosvete v Italiji:

Za 523.000 Jugoslovancev v šolskem letu 1923/24.

Prepovedane vse jugoslovanske šole. »La Gazzetta Ufficiale« št. 250 od 24. oktobra 1923 objavlja kraljevski dekret od 1. oktobra 1923, št. 2185, katerega čl. 17. se glasi:

»Začetkom šolskega leta 1923/24. se bo pouk v vseh prvih razredih drugorodnih ljudskih šol vršil v italijanskem jeziku.

V šolskem letu 1924/25. se bo vršil pouk tudi v drugih razredih omenjenih šol v italijanskem jeziku.

V naslednjih šolskih letih se preide zaporedoma tudi na nadaljne razrede vse dotlej, dokler se ne bo v vseh razredih ljudskih, kakor tudi meščanskih, poučevalo v italijanskem jeziku.

Ministrstvo prosvete v Avstriji:

Za 117.500 Slovencev v šolskem letu 1923/24. imelo šol:

Pod pritiskom »Zveze narodov« je Avstrija dovolila 3 slovenske razrede, ki so pa vsi le na papirju.

1 razred v Velikovcu (manjšinski) — 1 razred v Št. Jakobu v Rožu (manjšinski). — Enorazrednica v Selah.

Slovenskih učiteljev oblast noče namestiti.

Ministrstvo prosvete na Madžarskem:

Za 6087 Slovencev v šolskem letu 1923/24. slovenskih šol:

Ni!

Ministrstvo prosvete v Jugoslaviji:

Za 4496 dalmatinskih Italijanov v šolskem letu 1923/24. odprlo novih italijanskih šol:

V Splitu — 3 razr., 3 učit., za 108 otrok. — V Korčuli — 2 razr., 2 učit., za 42 otrok. — V Šibeniku — 5 razr., 4 učit., za 32 otrok. — V Hvaru — 2 razr., 2 učit., za neznatno število otrok.

V Starem Gradu se je radi pomanjkanja otrok morala šola zapreti na predlog Italijanov samih.

Italija vsiljuje italijanske šole naši državi. »Gazzetta Ufficiale« z 12. novembra 1923 je objavila kr. odlok-zakon od 10. septembra 1923, št. 2308, s katerim se dovoljuje vsota v znesku 500.000 Lir za nakup poslopja v Splitu za italijansko šolo. Finančni minister je odredil s posebnim odlokom vpis omenjene vsote med izredne izdatke ministrstva zunanjih zadev za proračunsko leto 1923/24. Ta odlok-zakon je predložen parlamentu, da ga izpremeni v zakon.

Ministrstvo prosvete v Jugoslaviji:

Za 40.000 Nemcev v Sloveniji v šolskem letu 1923/24. v Sloveniji vzdrževalo:

1 popolnoma nemško meščansko šolo s štirimi razredi, 21 popolnoma nemških osnovnih šol z 43 razredi, 1 slovensko-nemško meščansko šolo, 21 slovensko-nemških osnovnih šol, 1 slovensko-nemško srednjo šolo. Vlada daje poleg tega Nemcem koncesije za kulturno-bojna nacionalna protislovanska društva.

Ministrstvo prosvete v Jugoslaviji:

Za 14.000 Madžarov v Sloveniji v šolskem letu 1923/24. v Sloveniji vzdrževalo:

14 madžarskih šol z 31 razredi.

Bilanca:

Gospodu ministru vnanjih poslov:

Za Jugoslovane v Italiji, Avstriji in na Madžarskem — skrajno pasivna.

Gospodu ministru prosvete:

Za Italijane, Nemce in Madžare v Jugoslaviji — visoko aktivna.

Iz Čehoslovaške republike.

— Čhs. † Adolf Šustr, učitelj in pisatelj. V Pragi — Koširich (Vaclavska č. 311) je umrl dne 7. januarja t. l. ob 20. uri zvečer učitelj in pisatelj Adolf Šustr. Pokojni Šustr je gojil vedno velike simpatije do slovenskega učiteljstva in je prihitel v prejšnjih časih z našimi severnimi brati Skalickyem. Skalom in Heinyem pogosto v našo sredo. Imel je zelo mnogo prijateljev med našim starejšim učiteljstvom. Pravilno označuje osmrtnica njegovo delovno smer: Vse življenje je posvetil blaginji svoje rodbine, v prosep naroda in v dobrobit učiteljskega stanu. Dočakal je radost, da je bil narod osvoboden Habsburgovcev ali ni dočakal osvobojenja vsega naroda in ljudstva od gršega neprijatelja, od Rima. — Blagemu pokojniku in vzglednemu tovarišu bodi ohranjen časten spomin, preostalim pa naše sožalje!

Splošne vesti.

— Čudna praksa z anonimnimi dopisi. Skoro na vsaki pokrajinski skupščini se je napravil sklep, da naj se višji šolski svet opozori, naj na anonimne časopisne napade v personalnih in šolskih zadevah ne reagira z disciplinarnimi preiskavami. Če nima ovaduh toliko poguma, da bi se podpisal ali osebno pritožil, naj tudi višji šolski svet ne ustreza s svojo pretirano potrpeljivostjo takim ljudem. Svoječasno imeli pokrajinskega namestnika, ki je strigel časopisne napade in z njimi vihtel Damoklejev meč nad uredništvom. Danes nima več častnega spomina med

uradništvom. Ljudje božji, potem se tudi ne čudimo, če je toliko disciplinarnih slučajev ravno pri učiteljstvu. Okrajni glavarji in tudi nadzorniki bi lahko mnogo zmanjšali to število. Pomisliti pa je tudi treba, da po novih disciplinarnih predpisih disciplinarno postopanje ni več špas in je združeno s stroški in poti. — Zadnji tak slučaj se tiče meščanskih šol in ga tudi ne moremo odobravati.

— Uredba o draginjskih dokladah. Kakor poroča »Politika« se je ustavilo delo na uredbi, dokler ne bo viden efekt redukcije in uvrstitve po novem zakonu. Razvrščanje bo končano 1. februarja t. l. Draginjske doklade hoče vlada znatno znižati. To bo najbolj zadelo poročene uradnike, posebno one z manjšo plačo, ker se vsem ukinejo družinske doklade. Kakor upa vlada, bo uredba o draginjskih dokladah gotova najdalje do konca februarja, tako da bo zakon o čin. uveljavljen definitivno do 1. aprila. Od tedaj bi prejeli uradniki plače po novem zakonu. — Kakor vidimo, nas hoče vlada postaviti iz dežja pod kap!

— Hrvatski listi o Učiteljskem koledarju. »Vjesnik Županije Virovitičke« prinaša v 1. številki letošnjega leta sledeči članek o Učiteljskem koledarju: »Učiteljski koledar Udruženja Jugoslavenskih Učitelja za god. 1924. Pred nama je djelo srpskih, hrvatskih i slovenačkih učitelja u obliku osmine na 224 str. sa mnogo slika (cijena 15 Dinara) u redakciji M. M. Stanojevića, urednika »Учителъ« (Beograd), Iv. Dimnika, urednika »Učiteljskog Tovariša« (Ljubljana) i J. Škavića, ured-

nika »Napretka« (Zagreb). Sa velikom ljubavlju, a sa još više truda, ovaj zajednički istup simpatična je pojava, a čine ga još simpatičnijim likovi na naslovnom listu i to: Strossmayera, Sv. Save, Trubara, Obradovića, Gundulića, Karadžića, Vodnika i Bleiweisa. U tom pravcu kreće se i sadržaj zbornika, kojemu je kalendarium samo nuzgedni dio. Spomenemo li imena suradnika: Jovića, Bakića, Čorovića, Radosavljevića, Mladenovića, Vavre, Markovića, Mandića, Rajčića, Hadžića, Černejca, Močnika, Protića, Gangla, Gavrilovića, Kranjčevića, Novaka, Jakšića, Veselinovića i Udickoga, pa biografije naših pedagoga i prosvjetnih radnika: Bakića, Basarićeka, Slomšeka, Natoševića, Stojanovića, Schreineru, Miodragovića, Filipovića, Adžića, Trstenjaka, Radosavljevića, Bežeka, Protića, Turića, Močnika, Rajčića, Jovića, Gangla, Dinića, Nerata, Modeca, Blagojevića, Neškovića, Praprotnika, Čajkovca, Putnikovića, Jelenca, Karabegovića i Bogunovića, onda je jasno i za laika, da su urednici časno izvršili ovaj svoj prvi istup, pa sad je na učiteljstvu i prijateljima škole, da uspije još materijalne strane. Kako je knjizi dodano obilje praktičnoga materijala, eto za naše učiteljstvo lijepe i zabave i pouke, a bit će za mnogoga i poticaja, pa da i sam doprinese što za naredno godišće. Uvaži li se, da su svi naši ljudi od pera, djela i vidjela rastrkani, onda ide svaka čast učiteljstvu u U. J. U., što je prvo zajednički oprobalo uspjehom svoju duševnu snagu djelom, koje podnaša i najoštiju kritiku. Primijetiti nam je samo jedno, da je šteta, što nije uzet čisto bijeli glatki (satinirani) papir, pa bi knjiga bila i opremom ljepša. Na hrptu izostavljen je napis knjige, a to smeta, kad se knjiga slaže u knjižnici. Sadanji format treba da ostane, a kako braća Slovenci imadu vlastitu svoju učiteljsku tiskaru u Ljubljani i poznati su kao valjani majstori u opremanju elegantnih i umjetničkih izdanja, treba da se naredno godišće tamo odštampa već i zato, što će pare ostati u učiteljskom džepu. Još samo nešto: Prosvjetne radnike-učitelje iz pokrajine treba u prvom redu privući, a ne da ostanu po strani i vječni suradnici raznih lokalnih tjednika, samo zato, što njihova braća u Beogradu, Ljubljani i Zagrebu čitavu stvar drže u svojim rukama. Time ne mislimo, da prigrvorimo, što su ovaj put glavni suradnici iz spomenuta tri naša grada, već što kod nas obično biva, da se naprosto na prosvjetne radnike izvan centra zaboravlja. Treba znati, da baš ovi nemaju i ne mogu birati, gdje će suradivati, pa je to glavni razlog, da mnogi talenti naprosto propadaju ili naprosto zakrčljave. A čim više suradnika, tim će Kalendar biti zanimljiviji, a bogme i traženiji. Kako će se Kalendar godimice upotpunjivati, valja već sada pomišljati i na Učiteljski Zbornik (Almanah), gdje će biti zastupani učitelji-beletriste i poučni pisci, kojima je to glavna struka, a bave se pedagoškom knjigom nuzgedice. Tako će učiteljstvo imati dvije knjige: Učiteljski Kalendar i Učiteljski Zbornik (Almanah), koje bi mogle sabrati sve, što je vrijedno, da se prikupi i okupi oko riječi: Učitelj, Škola i Prosvjeta.

— DRUŠTVENE TAJNIKE OZIRAMA BLAGAJNIKE prosimo, naj nam NE VRAČAJO Žgečeve brošure. Sporočili Vam bomo tekom meseca februara, kaj bomo ukrenili glede preostalih izvodov.

— Zagreška občina za svoje šolstvo. Zagreška mestna občina je temeljem proračuna zasnovala obsežno skrb za revno šolsko mladino. Proračun za tekoće leto izkazuje v to svrhu naslednje postavke: Za prehrano revnih šolskih otrok 65.000 Din, za razne dobrodjelne dečje zavode in pa ustanove 56.500 Din, za zdravljenje revnih otrok 60.000 Din, za oskrbo sirot 15.000 Din, za otroški ambulatorij 300.000 Din, za počitniško kolonijo 380.000 Din, za vzgojevalni zavod v Klinča selih 385.000 Din, za otroško okrevališče istotam 325.000 Din, za kruh revnim šolskim otrokom 70.000 Din,

za obleko, čevlje in druge potrebe revne šolske dece 660.000 Din. — Dalje je mestna občina na lastne stroške ustanovila kino za šolsko mladino. Nastavila je večje število šolskih zdravnikov specialistov. Za šole je naročila celo vrsto slik iz hrvatske zgodovine.

— Hrvatski listi o Ganglovm jubileju. »Vjesnik županije Virovitičke« (23. in 24. številka), ki ga urejuje g. R. F. Magjer, prinaša o Ganglovi 50-letnici sledeč članek (s sliko): »Vodja slovenačkoga učiteljstva Engelbert Gangl u Ljubljani proslavio je 12. XI. 1923. pedesetogodišnjicu svojega života, pa je tom prigodom izišao njemu u počast najbolji naš list te vrsti »Učiteljski Tovariš« (urednik: Ivan Dimnik) na 12 stranica, prikazavši iscrpivo svečarev rad, a isto tako i dnevnik »Jutro« (broj 265, od 11. XI. 1923), beogradska »Народна Просвета« (broj 81, od 11. XI. 1923.) i drugi listovi. Ono, što je za Hrvate bio Filipović, Sirovica, Milaković i Basariček, a danas je za braću Srbe: Milutin Stanković, to je za sve nas E. Gangl. On je istodobno i organizator i Soko i pjesnik i urednik. Njegov je rad opsežan, pa će se o njemu pisati sa raznog gledišta, a bilanca svega bit će: jedna snažna i rodoljubna narav, koja je čitav svoj život djelovala iz naroda za narod sa mnogo samoprijegora i sa još više svježine mladenačkih idejela. Uvaži li se, da je kao bivši narodni poslanik djelovao i na popristu političkoga rada, onda je predloženo jasna slika čovjeka, kojom se ponose svi južni Slaveni. »Učiteljski Tovariš«, »Gabrščekove knjižnice za mladino«, »Zvonček«, izvorni radovi: »Iz luči in teme«, »Moje obzorje«, »Materine sanje«, »Dva svetova«, »Dedščina«, »Trpini«, »Dolina solz«, »Katka Poljakova«, »Sin«, »Sad greha«, »Sfinga«, »Veseli ljudi«, pozorišne recenzije u »Slovenskom Narodu«, osnutak Učiteljske Stedionice, Tiskarne, Konvikta itd., njegova su djela. Čovjek od vajakada naprednih načela ponos je Udruženja Jugoslovenskih Učitelja i riječju i djelom, dragi naš brat i iskreni drug, kojemu neka je svaka čast kod sve braće Srba, Hrvata i Slovenaca u našoj državi i slavenskoga svijeta izvan nje!

— NABIRALCE NAROČNIKOV »ZVONČKA« vlijudno prosimo, naj hitijo z nabiranjem naročnikov, ker bo izšla prva številka v zadnjem tednu tega meseca. Prvo številko bomo poslali vsem lanskim naročnikom, ki je izrecno niso odpovedali. Skrbite, tovarišice in tovariši, da ne izgubimo prav nobenega lanskim naročnikov, pač pa da jih vsak na svojem kraju vsaj še toliko pridobimo. Hitite s prijavi!

UPRAVA LISTOV UJU.

— Zakaj se ne skliče višjega šolskega sveta na posvetovanje. Zakon o sestavi višjega šolskega sveta je še vedno v veljavi, a vendar je zavladalo neko mrtvilo. Četudi bi personalije po novem uradniškem zakonu odpadle, je še mnogo šolsko upravnih vprašanj pri katerih bi izvoljeni zastopniki učiteljstva imeli staviti svoje pripombe, kot izraz in mišljenje učiteljstva. V interesu demokratične uprave je, da se sklicuje plenum višjega šolskega sveta na posvetovanja o šolsko in prosvetno upravnih vprašanjih. Ukinitve plenuma višjega šolskega sveta bi bil izraz nagnjenja k absolutizmu, kar bi bilo protivno zdravemu načelu demokracije.

— Apel na učiteljsko požrtvovalnost. (Dopis.) Uradne učit. konference za šol. leto 1923-24 se imajo na osn. šolah, v kolikor dovoljujejo materijalna sredstva in požrtvovalnost učiteljstva, vršiti po odredbi viš. šol. sveta koncem šolskega leta in sicer tekem meseca junija t. l. Na dnevnim red se naj dado v prvi vrsti razprave o telovadbi, gojitvi državnega čuta, o ljubezni do ožje in širše domovine in podobna predavanja. Predavatelja določijo šole za vsak okraj same. Okrajne konference moramo smatrati za važne, ker nam pokažejo sliko razvoja in napredka šolstva v posameznih letih in ga s tem pospeš-